

От Дорнах до Брюксел: Антропософията между Троичния социален ред и Приобщаващия капитализъм

Когато образите говорят: ELIANT и E. L. Rothschild

Март Атанасов

Една от причините за духовния упадък на Общото антропософско общество, забелязващ се от началото на ХХІ век, както и една от главните движещи сили на този процес, е „сделката“, сключена с Европейския съюз през 2012 г., която води до създаването на Европейския алианс на инициативите за приложна антропософия (ELIANT). Това се случва само две години преди началото на конфликта между Русия и Украйна, когато ELIANT започва да функционира като общ антропософски лобистки съюз в Брюксел под формата на неправителствена организация (НПО).

От антропософска страна инициативата идва от Медицинската секция в Гьотеанума в Дорнах, ръководена по това време от д-р Михаела Гьоклер, която заема този пост от 1988 до 2016 г. Тя е продиктувана от опасенията, че биодинамичните продукти с марка Demeter, както и антропософските лекарства на Weleda и Wala, биха могли да бъдат засегнати неблагоприятно от новите регулации,

приети от Европейския съюз. Поради това група съмишленици около Глюклер обединява в една организация тези, както и всички останали дотогава самостоятелно действащи антропософски инициативи с приложна насоченост и през юни 2006 г. се основава ELIANT като съюз на асоциациите за Валдорфска педагогика, биодинамично земеделие, антропософска медицина, лечебна педагогика и други.

[Key Areas](#) ▾

[Anthroposophy at Work](#) ▾

[News](#)

Alliance ELIANT

The European Alliance for Initiatives of Applied Anthroposophy (ELIANT) champions the availability of choice and cultural diversity in the EU. The services and products of applied anthroposophy – from the Waldorf school movement and biodynamic food through to anthroposophical nursing care, remedial education and medicine, do not have a legally secure foundation in all countries. In order to rectify this the ELIANT Alliance founded in 2006, gathered over a million signatures and in 2011 presented them to the European Commission.

Since January 2012 our alliance has been active as a non governmental organisation (NGO) in Brussels. A regular newsletter informs more than 250,000 subscribers about the activities of ELIANT and important developments in the EU that affect these activities.

Major social changes threaten to destabilise Europe. The European motto «diversity in union, union in diversity» can only be realised if the conditions are created for intercultural understanding between nations and people to succeed. That is what the anthroposophical initiatives wish to support.

[Our newsletter](#) keeps you up to date! You are welcome to subscribe and in doing so help to realise the motto of Goethe's Fairy Tale –

*One alone does not help, but rather
he who unites with others at the right time.*

J. W. von Goethe

Michaela Glöckler
on behalf of the ELIANT alliance

Фиг. 1

Целта е да се осигури стабилна правна основа за тези дейности, които, както се посочва на официалния сайт на ELIANT (<https://eliant.eu/en/>), дотогава не

са разполагали със защита във всички държави. За тази цел от 2006 до 2011 г. ELIANT организира подписка, в резултат на която събира над един милион подписа и ги представя на Европейската комисия. Това позволява алиансът още в началото на 2012 г. да започне да функционира като официален представител на тези инициативи на европейско равнище. Този процес е накратко описан в декларацията, публикувана на началната страница на официалния сайт на ELIANT (фиг. 1), подписана от Михаела Гьлоклер:

Важно е, че в заключение на декларацията извън контекста на всичко казано преди това се твърди следното:

“Големи социални промени заплашват да дестабилизируют Европа. Европейското мото „многообразие в единството, заедно в многообразието“ може да бъде реализирано само ако се създадат условия за успех на межкултурното разбирателство между нациите и хората. Именно това се стремят да подкрепят антропософските инициативи.”

Тази част от декларацията заслужава особено внимание, тъй като разкрива същността на въпросната “сделка”. Първо, от нея следва, че алиансът се създава като инструмент за осигуряване

на спокойствие и правна сигурност чрез институционално споразумение с Европейския съюз. И второ, в този смисъл ELIANT на практика декларира лоялност към Европейския съюз, възприемайки неговото официално мото като собствено. Това предполага не само интелектуално съгласие, но и готовност за оперативна съгласуваност с политиките, формирани в Брюксел.

В подкрепа на Европейския съюз

Така Европейският алианс на инициативите за приложна антропософия (ELIANT) се ангажира да подкрепя политиките на Европейския съюз. Както ще видим след малко, така се стига до неговото инструментализиране, поставящо го в служба на външни икономически и политически цели. Организацията, претендираща да представлява антропософските инициативи, се ангажира да съдейства за изграждането на условия за успеха на тези политики срещу получаването на един вид гаранции за сигурност. Именно в това се състои същността на разглежданата „сделка“, сключена с очевидната подкрепа на Гьотеанума, доколкото инициативата произлиза от ръководна структура в рамките на Свободния висш духовен университет и Общото Антропософско общество.

Един от въпросите тук е дали чрез подобно взаимодействие антропософската идентичност не се преобразува от духовно движение в политически адаптирана структура? Не възниква ли проблем при срещата между антропософията като духовно движение и изискванията на съвременната политико-правна система? От самото си начало антропософията се представя като надпартийно духовно течение, което не се стреми към политическа власт или дори участие в политически структури, а към друг вид участие въз основата на изследването на духовните закономерности на човека и света. Когато обаче нейните приложни инициативи започват да търсят признание, защита и представителство в рамките на европейските институции, те неизбежно навлизат в пространството на съвременната политика, администрация и право.

Този процес сам по себе си не представлява непременно противоречие, тъй като всяко обществено движение, което развива практически дейности в областта на образованието, медицината или земеделието, трябва да взаимодейства със съществуващите правни структури. Въпросът обаче е какво се случва с вътрешната духовна идентичност, когато за да се получи институционална легитимност, започва да се използва езика, категориите и ценностната рамка на политическата

система, в която се включва.

В този смисъл създаването на ELIANT може да се разглежда като момент на преход — от свободно организирано духовно общество към институционално адаптирана неправителствена структура. Тази промяна поставя въпроса дали антропософските инициативи, а от тук и свързната с тях антропософия, продължават да действат като самостоятелни духовни импулси, които влиза в диалог със света, или постепенно се превръщат в част от един административно-политически механизъм, който първоначално са възприемали единствено като външна среда.

В този контекст заслужава внимание неясно формулираното предупреждение за „големи социални промени“, които заплашват да дестабилизируют Европа. Самата декларация не уточнява какво се разбира под тези промени, което оставя широко поле за тълкуване. Разгледано в светлината на последвалите след 2012 г. геополитически процеси, подобно предупреждение обаче придобива съвсем конкретно политическо измерение. Ако се приеме, че тези процеси са свързани с ескалиращото противопоставяне между Европейския съюз и Русия след 2014 г., то декларацията на ELIANT придобива и допълнителен смисъл. В този прочит ангажиментът на алианса да подкрепя политиките и ценностната

рамка на Европейския съюз неизбежно го поставя в позиция на последователно съобразяване с официалния евроатлантически курс, включително и по въпросите, произтичащи от това противопоставяне.

Две организации — един образ

Институционалното приспособяване на ELIANT намира израз и в неговата официална визуална идентичност. Това личи още от логото на организацията, показано на фиг. 2 (горна лява част), което в сравнение с емблемата на Европейския съюз разкрива ясно търсена визуална приемственост, стигаща до припокриване. За разлика от традиционната антропософска естетика, в която преобладават органичните форми и топлата цветова гама, тук е избран същият наситен нюанс на корпоративното европейско синьо, който доминира във визуалната идентичност на Европейския съюз. Така основният графичен елемент на ELIANT се вписва идеално в същия институционален визуален език, характерен за европейските структури.

Този избор трудно може да бъде възприет като случаен. В контекста на вече разгледаното правно и политическо обвързване той свидетелства за стремеж към визуална съгласуваност с институцията, от която алиансът търси легитимация

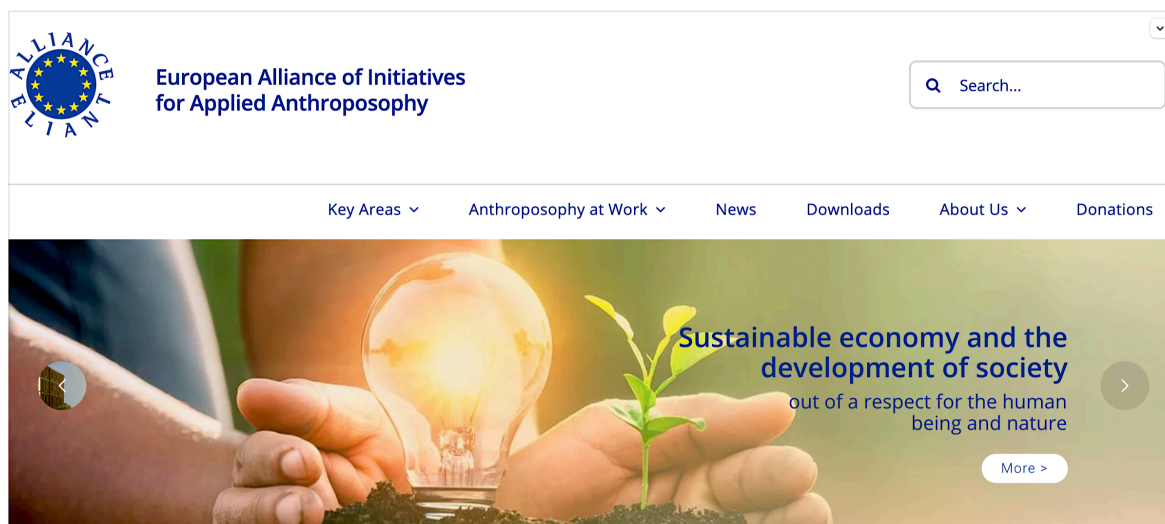
и подкрепя. По този начин ELIANT не само възприема езика на европейската администрация, но и постепенно се отказва от антропософската художествена и символна традиция. Самобрандирането с цветовете и графичния стил на институцията, към която е насочена неговата дейност, може да се разглежда като външен израз на едно по-дълбоко институционално свързване, стигащо до обезличаване.

За същото свидетелства и онази част от логото на ELIANT, в която е интегрирана кръговата композиция от звезди – централен графичен мотив, пряко асоцииращ се с емблемата на Европейския съюз. Подобно визуално решение може да се разглежда като форма на брендингова приемственост, чрез която организацията съзнателно се идентифицира с институционалната символика на Европейския съюз и я включва в собствената си визуална идентичност.

Показателен е и изборът на шрифт. Вместо характерния за антропософските институции художествен, калиграфски шрифт, развиван десетилетия наред като част от тяхната собствена културна идентичност, ELIANT използва стандартен шрифт, изписан с латински букви. По този начин организацията се дистанцира не само от традиционния антропософски графичен език, но и

възприема универсалната визуална естетика на съвременните европейски институции и международни неправителствени организации. В резултат логото на ELIANT престава да функционира единствено като знак за антропософска принадлежност и започва да изпълнява друга задача – да комуникира институционална надеждност, европейска легитимност и интегрираност в наднационалната административна среда.

Всичко това показва, че антропософският алианс ELIANT е претърпял своеобразна пластична „операция“, за да придобие облика на европейска институция. На визуално равнище това се изразява в последователното възприемане на цветовата гама, типографията и кръговата символика, характерни за официалната идентичност на Европейския съюз, по който начин логото вече не изпълнява ролята на символ, произтичащ от собствената художествена и духовна традиция на антропософията, а започва да функционира като корпоративен знак, който визуално удостоверява нова институционална принадлежност. В този смисъл то се превръща във външен израз на вече разгледаната “сделка” – приемането на формата, езика и символния свят на Европейския съюз за сметка на традиционната антропософска идентичност.

Фиг. 2

Фиг. 3

Много по-показателно обаче е друго приспособяване на ELIANT, което също намира материален израз в неговата визуална идентичност. Става дума за приликата между един от заглавните банери, свързан с икономическата секция на Алианса на неговия официален уебсайт (фиг. 2), и този на

глобалната инвестиционна холдингова компания E. L. Rothschild (<https://www.elrothschild.com/>), собственост на Лин и Евелин де Ротшилд (фиг. 3). Съпоставката между двете изображения разкрива поразително сходство както в използваната визуална символика, така и в цялостната композиционна концепция. И в двата случая централният образ представлява човешко тяло, от което се виждат единствено ръцете, внимателно обгръщащи тъмна почва с младо растение, поникващо от нея. Растенията са с почти еднаква височина, листната им маса е оформена по сходен начин и е представена в повече или по-малко наситени зелени тонове.

Сходството не се изчерпва с отделни графични елементи, а обхваща цялостното композиционно решение, създавайки впечатление за един и същ визуален разказ. Приликата между двете изображения е поразителна. И в двата случая централният композиционен мотив е практически идентичен: чифт човешки ръце, които обгръщат почвата, от чийто център израства крехкото зелено растение. Единствената съществена модификация в банера на ELIANT е добавянето на светеща електрическа крушка – детайл, който не променя основната композиционна матрица. Следователно приликата не е ограничена до използването на сходни символи, а засяга тяхното разположение, взаимните им пропорции и цялостната драматургия

на изображението.

Две организации могат независимо една от друга да използват символи като растение или човешки ръце, но когато съвпадат композицията, перспективата, централният акцент, цветовата гама и цялостната визуална логика, аргументът за сходство става значително по-силен. Такова съвпадение излиза далеч извън рамките на случайността и както личи по всичко представлява визуален код и превод на споделена идеология.

От Дорнах до Ватикана и Лондонското сити

На уебсайта на E. L. Rothschild тази метафора е част от корпоративната комуникация на компанията и служи за визуално представяне на нейните инициативи, сред които централно място заема концепцията за т.нар. Приобщаващ капитализъм (<https://www.inclusivecapitalism.com/>). Според нейните привърженици, сред които, освен Лин и Евелин де Ротшилд са и представители на британското кралско семейство и други влиятелни публични фигури, традиционният капиталистически модел е достигнал своите граници и вече не е способен да отговори адекватно на съвременните социални и екологични предизвикателства. Поради това се предлага

неговото заместване с нов икономически модел, представян като по-справедлив, по-устойчив и по-отговорен към обществото и околната среда. (Виж повече: <https://fakti.bg/mnenia/627722-priobshtavashtiat-kapitalizam-na-rotshild-i-vatikana-ili-socializmat-s-novo-lice>).

Според официалната аргументация новият вид, Приобщаващ капитализъм следва да служи не само на интересите на отделни икономически субекти, а на обществото като цяло. На него се възлагат очаквания да допринесе за ограничаване на имущественото неравенство, възстановяване на средната класа, преодоляване на краткосрочната ориентация към печалба, повишаване на общественото благосъстояние, по-ефективна защита на природната среда и други подобни, по социалистически звучащи лозуги. Крайната цел е постигането на устойчив икономически растеж, който, според собственото описание на инициативата, *„дава сила на другите и отговаря на нуждите на обществото“*.

В тази картина присъства и един трети важен елемент, който, макар и не толкова очевиден, действа съвместно с останалите два — ELIANT и фамилията Лин–Евелин де Ротшилд. Това е Ватиканът, който от 11 ноември 2019 г. официално се присъединява към проекта за Приобщаващ

капитализъм чрез създаването на Съвета за приобщаващ капитализъм с участието на Ватикана. (Виж официалното съобщение на Ватикана: <https://www.vaticannews.va/bg/pope/news/2019-11/papa-inklusive-kapitalizam-spravedliva-ikonomicheska-sistema.html>) По този начин инициативата, започнала като проект на Лин и Евелин де Ротшилд, получава и институционалната подкрепа на Католическата църква. Макар самият Евелин де Ротшилд да не е сред членовете на новосъздадения Съвет, самата инициатива вече се развива под “моралното ръководство” на папа Франциск, както е посочено на официалния уебсайт на Съвета. На практика това означава, че в този момент Католическата църква, представена от папата, публично застава зад тази инициатива. Показателно в това отношение е, че папа Франциск заема централно място в официалната учредителна фотография, представена на фиг. 4.

Не е трудно да се забележи, че в тази композиция папа Франциск изпълнява ролята на своеобразен духовен „гарант“ на проекта, докато финансовото и корпоративното измерение е представено от кръга около фамилията Ротшилд. Независимо, че впоследствие обозначението „с Ватикана“ отпада от логото на Съвета, институционалното взаимодействие между двете страни продължава в рамките на общата инициатива, насочена към постепенно преосмисляне на съвременния

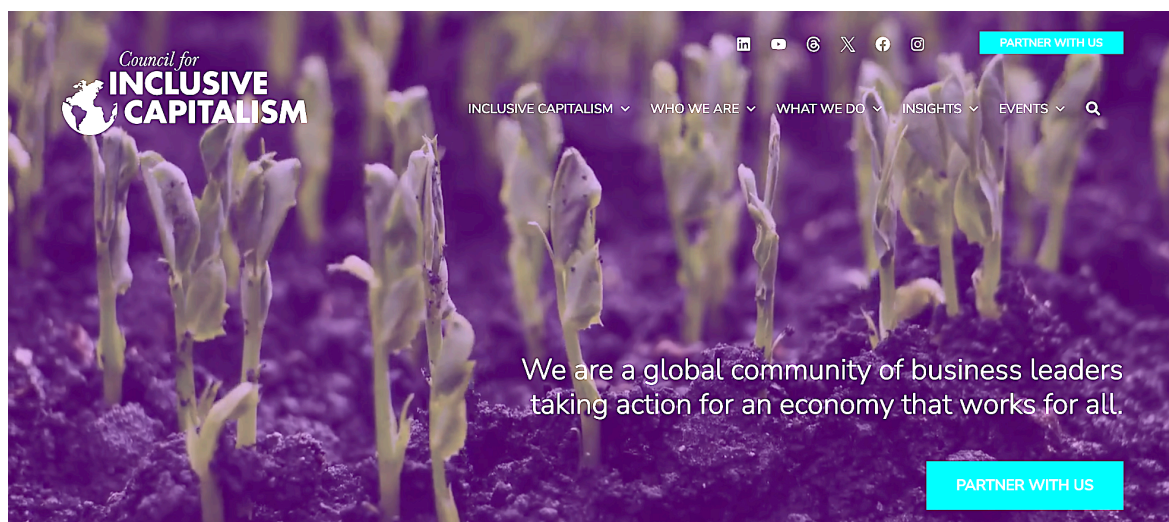
икономически модел, а оттам и на по-широки аспекти на обществения ред.

Фиг. 4

Допълнителен интерес представлява визуалният език на Съвета за Приобщаващ капитализъм. Забележително е, че началният банер на официалния му уебсайт използва композиция с млади растения, израстващи от тъмната почва, над които е поставено по-скоро социалистически звучащото послание: *„Ние сме глобална общност от бизнес лидери, предприемащи действия за икономика, която работи за всички.“* (Фиг. 5) Образът на новия растеж, излизащ от почвата и представен като метафора на новата икономика, е много близък до вече разгледаната визуална композиция, използвана от ELIANT и E. L. Rothschild. В контекста на

останалите обсъдени по-горе сходства този паралел придобива допълнителна тежест, тъй като показва, че и визуалното представяне на новата икономика използва сходни образи на растеж, възраждане и общо благо.

Фиг. 5

Именно в този контекст използването на почти идентична визуална символика от страна на ELIANT придобива особено значение. То поставя въпроса дали не става дума за съзнателно вписване на приложената антропософия в същата комуникационна и идейна рамка, в която идеята за Приобщаващия капитализъм се представя като модел за бъдещото развитие на обществото. Още по-показателно е, че сред малкото програмни текстове, публикувани от икономическата секция на ELIANT, също присъства идеята за необходимостта от нова икономика. Там се казва:

„Финансовият и икономическият сектор трябва да разработят нови идеи и начини на работа, за да просъществуват в бъдеще. Нуждаем се от форма на икономика, която защита ограниченията на растежа и отдава по-голямо значение на справедливостта в живота на човечеството и природата.“ (<https://eliant.eu/en/key-areas/economy-and-the-development-of-society/>).

И тук, подобно на концепцията за Приобщаващия капитализъм, централно място заема моралният аргумент за повече икономическа справедливост, устойчивост и съобразяване с природната среда. Прави впечатление липсата на конкретно обяснение за това, по какъв механизъм тези цели следва да бъдат постигнати. Говори се само за необходимостта от нов икономически модел, но не и за неговото съдържание.

При това особено характерно е отсъствието в текстовете на икономическата секция на ELIANT на Троичния социален ред на Рудолф Щайнер като основна отправна точка на икономическите идеи на ELIANT. Вместо да бъде разгърнат като принципна алтернатива на съществуващите икономически модели, той е споменат единствено мимоходом като идея, с която само някои съвременни антропософски предприятия *„се стремят да работят“*. Така класическата социална концепция на Щайнер остава

в периферията, докато централно място заема една по-обща програма за устойчиво и приобщаващо развитие, формулирана на език, който силно напомня съвременните европейски и корпоративни стратегии.

Истински или фалшив социализъм

Ако дотук направеният анализ е основателен, тогава закономерно възниква и следващият въпрос: не се превръща ли ELIANT в един от инструментите за културното и общественото осъществяване на проекта Приобщаващ капитализъм, използващ за целта авторитета и институционалната мрежа на приложната антропософия, а чрез нея – и тази на Антропософското общество като цяло?

Някои характеристики на този проект — преди всичко неговият често определян от критиците като **с о ц и а л н о о р и е н т и р а н** или дори „социалистически“ характер, както и ясно изразената му централизирана структура, организирана около оста „Ротшилд – Ватикана“, неизбежно напомнят за едно предупреждение, което Рудолф Щайнер отправя през последните години от живота си. Според него Католическата църква няма да се ограничи единствено до духовната сфера, а ще се стреми да упражнява влияние и върху общественото устройство, включително чрез модели,

които той разглежда като носещи социалистически или комунистически черти. В лекцията си от 6 юни 1920 г. той формулира тази теза по следния начин:

“Католическата църква днес не се отличава с наивност – наивни са нейните противници! Именно те не вярват, че тя е велика в посоката, за която говоря, не вярват, че тя отдавна е предвидила, че в Европа ще настъпи това социално състояние, което днес е налице [в Русия] и че отдавна е взела мерки как да действа в това социално състояние. А това, за което е взела мерки Католическата църква, е да опосредства установяването на най-радикален социализъм, комунизъм!” (Събр. съч. 198)

Цитираното предупреждение на Рудолф Щайнер не се появява изолирано. През последните години от живота си той многократно се връща към темата за бъдещото развитие на социализма или болшевизма, който нарича “фалшив социализъм”, във връзка с опасността той да престане да бъде локално руско (източноевропейско) явление. Според него, ако през XX век не бъде намерена възможност за въплъщаването на идеята за Троичния социален организъм, болшевизмът няма да остане ограничен в пределите на Съветска Русия, а постепенно ще се разпространи в целия цивилизован свят.

В този контекст цитираните му думи от 6 юни 1920 г. придобиват по-широк смисъл. Не става въпрос само

за една програма на Католическата църква, а за възможността тя да се адаптира към една бъдеща социална действителност и да се стреми да упражнява влияние именно чрез нея. Опасността се състои в съчетаването на католицизма със социализма, водещо до нова обществена форма, при която духовният авторитет легитимира определен социално-икономически модел.

Ако тази мисъл бъде поставена редом до съвременната инициатива за създаването на нова, Приобщаваща форма на капитализъм, възниква въпросът дали не се наблюдава именно подобен тип взаимодействие. Тук е намесен и глобалния финансов и корпоративен елит, стоящ зад Ротшилд и Бъкингам, както и институцията на Ватикана, която предоставя подкрепа на проект, представян като по-справедлив, по-устойчив и по-приобщаващ обществен модел. Това поставя тяхната съвместна инициатива директно в полето на опасението, което Щайнер формулира още през 1920 г.

Особено показателно е, че предложената от Щайнер алтернатива – Троичният социален организъм – практически отсъства от икономическия банер на ELIANT. Макар понятието да се споменава бегло като част от историческото наследство на отделни антропософски предприятия, то не присъства като водещ принцип за обществено устройство. Вместо това вниманието е насочено към изграждането на

„нова икономика“, формулирана чрез понятия като устойчивост, социална справедливост и ограничаване на растежа – категории, които се срещат и в програмните документи на все още намиращата се в латентна форма инициатива, наречена Приобщаващ капитализъм.

От гледна точка на самата антропософия това поражда един принципен въпрос: ако според Щайнер Троичният социален ред е единствената реална алтернатива както на капиталистическия монополизъм, така и на колективистичния социализъм, как следва да бъде оценено обстоятелството, че съвременните приложни антропософски институции в лицето на ELIANT насочват вниманието си към различен модел на обществено преустройство? Защо, ако Щайнер предлага Троичния социален ред като алтернатива на бъдещото разпространение на фалшивия социализъм, съвременните антропософски институции практически не работят за тази алтернатива, а участват в инициативи, които използват различна обществено-икономическа рамка?

Европейският съюз и йезуитско-масонската държава в държавата

Ще завършим изложението с един пасаж от лекция на Рудолф Щайнер, изнесена на 4 април 1916 г., който от днешна гледна точка изглежда като предвиждане на появата на Европейския съюз:

“Знаете, че йезуитите и масоните воюват едни с други. Независимо от това, високите степени на масоните и тези на йезуитите образуват едно специално братство, което представлява “държава в държавата”. Само си представете какво може да стане, когато от една страна високите степени на масонската общност служат за инструмент за определена дейност, а от друга влизат в съглашение с високите степени на определена йезуитска общност, действайки с тях за постигането на определени цели. Такъв апарат бе създаден на една територия в Северозападна Европа, намираща се между Холандия и Франция! ... Този съюз не е отскоро, а е сключен преди време под определени специални въздействия, използвани както от единия поток, така и от другия за придобиване на влияние, което е огромно.” (Събр. съч. 167)

Ако тази перспектива бъде приложена към разгледаните дотук процеси – институционалното

сближаване между ELIANT, структурите на Европейския съюз, Приобщаващия капитализъм на Ротшилд и Съвета за Приобщаващ капитализъм на Ватикана – тогава този пасаж придобива особено значение. Възниква хипотезата, че днешният Европейски съюз е институционалното продължение на онова, което Щайнер описва като *imperium in imperio* – „държава в държавата“, действаща чрез сътрудничество между висши йезуитски и масонски среди. В полза на това говорят следните фактори: първо, географският факт, че именно върху територията, която Щайнер локализира между Холандия и Франция – днешна Белгия – се установява политическият център на днешната европейска интеграция. Второ, любопитно е и конкретното място, на което е подписан Договорът от Рим на 25 март 1957 г. – актът, поставил началото на Европейската икономическа общност. Първоначално тя е създадена като икономически съюз между шест държави – Белгия, Франция, Федерална република Германия, Италия, Люксембург и Нидерландия, но в следващите десетилетия постепенно придобива все по-ясно изразено политическо измерение, което значително надхвърля първоначалната икономическа рамка. И тук трябва да се отбележи, че церемонията по учредяването на 25 март 1957 г. се състои в Залата на Хорациите и Куриациите в Капитолийските музеи в Рим. Там, в самото

подножие на монументалната бронзова статуя на папа Инокентий X, изработена през XVII век от Алесандро Алгарди (1598–1654) (фиг. 6) става подписването на Договорът от Рим — точно под протегнатата нагоре благославяща дясна ръка на Инокентий X (горе вдясно на показаната илюстрация). Това придава допълнително значение на мястото, което в контекста на изложените по-горе интерпретации поражда въпроса дали изборът на подобна историческа и символно натоварена среда е бил продиктуван единствено от практически съображения или е носел и по-дълбоко институционално послание.

Фиг. 6

Фиг. 7

В същата, показана тук „родилна“ за Европейския съюз зала на 29 октомври 2004 г. се провежда и церемонията по подписването на Договора за създаване на Европейска конституция (фиг. 7). За случая залата е специално украсена със символите на Европейския съюз, а церемонията се състои дори по-близо до монументалната бронзова статуя на папа Инокентий X — вече непосредствено под благославящо издигнатата му ръка, която доминира пространството. (Общ изглед на тази част от залата може да се види тук: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Museos_Capitolinos,_Roma,_Italia,_2022-09-16,_DD

[_89-91_HDR.jpg](#)

Самият избор на място трудно може да бъде определен като случаен. Най-важните учредителни актове на европейската интеграция – Договорът от Рим (1957) и подписването на Европейската конституция (2004) – се извършват именно в помещение, чието пространствено оформление е белязано от присъствието на папската монументална скулптура, което неизбежно поражда въпроса дали изборът е продиктуван единствено от исторически и протоколни съображения или носи и по-дълбока символика.

Когато към този факт се прибавят разгледаните по-горе съвпадения се оформя картина, която в рамките на настоящото изследване изглежда съвместима с горното предупреждение на Рудолф Щайнер за възможно взаимодействие между висшите католически и масонски структури на място, разположено между Франция и Холандия. Допълнителен интерес представлява и ранното лого на Европейската комисия (фиг. 8). Неговата композиция доста откровено напомня на широко разпространената в западната езотерична традиция символика на Всевиждащото око, което е емблематично за съвременното Свободно масонство. В случая зеницата му е синя, оформена от 12-те жълти звезди на Съюза, каквито на цвят са и двата дълги елипсовидни клепача. Този забележителен по

своята откровеност знак наскоро бе заменен с нов и независимо от причините за промяната, цялата разгледана последователност от факти допуска хипотезата, че в процеса на европейската интеграция водеща роля е играел именно онзи двоен елемент, за който Щайнер говори като за католическо-масонско *imperium in imperio*.

Фиг. 8

Ако тази интерпретация е правилна, тогава Европейският съюз би могъл да бъде разглеждан не просто като политически проект на следвоенна Европа, а като институционален израз на една много по-дълбока като замисъл и дългосрочна стратегия, в която се преплитат интересите на висшите католически (йезуитски) и масонски среди. Подобен прочит насочва вниманието към възможността различни властови и идейни потоци, които външно изглеждат противопоставени, на по-дълбоко равнище да изграждат форми на сътрудничество около общи стратегически цели. Именно тази

перспектива прави особено значимо сближаването между антропософските структури, наднационалните политически институции (Европейския съюз), в които роля може би играят глобални финансови инициативи (Приобщаващия капитализъм) и Католическата църква. Именно в този триъгълник — Ротшилд, Ватикана и ELIANT — настоящото изследване локализира процеса на постепенното пренасочване на приложната антропософия към нова институционална и идеологическа рамка. Ако този процес действително отразява по-дълбока закономерност, тогава ELIANT престава да бъде просто съюз за защита на приложната антропософия и започва да се очертава като посредническа структура, чрез която антропософското движение постепенно се интегрира в една по-широка наднационална политическа, икономическа и институционална конфигурация, нямаща нищо общо с идеята за Световен троичен социален ред.